

Parti fra Hakedal

**Historisk kalender for
Nittedal og Hakadal 2017**

Parti fra Hakedal

KULTURLANDSKAPET VED HAKEDALS VERK

En gutt står og fisker på lenselenken tett inntil bredden av Verkensdammen. På bakkekammen bak gutten ligger en særpreget bygningsrekke. Kulturlandskapet treffer vannflaten og speilbildet forsterker dette vakre miljøet.

Husrekka har på motsatt side inngang, der åpnes dørene til smia, snekkerverkstedet og hvilestua, reist i samme epoke som Verkensdammen ble dannet.

Elva renner gjennom kulturlandskapet nå som før. Men omkring år 1700 ble det bygget en murdam som ga den naturlige fossen et høyere fall. Utvidelsen av elva ovenfor fossen etter damreguleringen, dannet Verkensdammen.

Jernverket var en krafttrengende virksomhet med flere driftsbygninger. Den mest markante var Masovnen som sto i bunnen av fossefallet.

Vannkraften gagnet også sagbruk, mølle og tømmerfløtingen. Hakedals Jernverket ble nedlagt i 1869 og deretter endret til en storgård.

I 1914 ble elektrisitetsverket bygget nedenfor fossen for å levere strøm til alle driftsbygninger og boliger tilknyttet gården. Et nyere el-verk er bygget nedenfor det første.

Postkortet er brukt i 1907

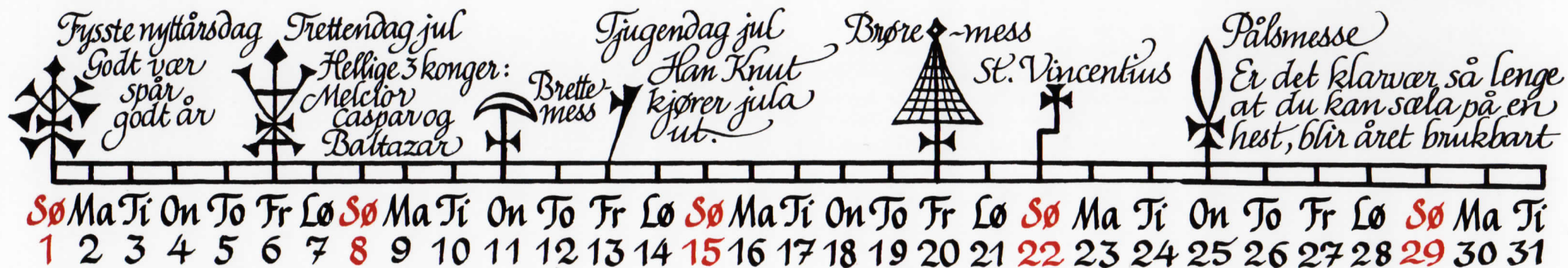
SERVERINGSPERSONALET PÅ TREHØRNINGEN I 1930-ÅRENE

Trehørningen var og er et kjent turmål i skauen vest for Hakadals verk. Særlig om søndagene kunne turgåere få kjøpt kaffe, vafler og annet. Her er fire av dem som laget til og serverte. Fra venstre Helga Waal Trehjørningen (f. 1918), Hjalmar Trehjørningen (f. 1916), Leif Waal og Torbjørg (Tobba) Trehjørningen (f. 1919). Tobba ble seinere gift med Alf Johnsen. På denne tida var det Ole og Amanda som drev på Trehjørningen. Helga var deres svigerdatter, gift med eldstesønnen Ivar. Hjalmar og Tobba var også barn av Ole og Amanda.

Trehørningen var opprinnelig en husmannsplass under Døli. Men det hører nå til Løvenskiolds Nordmarkgods. Stedet hørte til Hakadal, men en gang på begynnelsen av 1800-tallet ble grensene trukket på ny, slik at stedet kom til Aker, og seinere Oslo. (Se bygdeboka bd II s 101).

Ivar og Helga Trehjørningen (f. 1911) bodde på denne tida på Ørfiske. Han livnærte seg som tømmerhogger. Men først og fremst huskes han som en stor skiløper; bygdas største i første halvdel av 1900-tallet. Idretten var den gangen kløyvd i en borgerlig del, og en del som hørte til arbeiderbevegelsen. Ivar var med i Hakadal arbeideridrettslag. Han var med på det seirende norske laget i arbeiderolympiaden i Tsjekkoslovakia i 1937. Når vi ikke finner han på dette bildet, skyldes det med stor sannsynlighet at han enten var ute og konkurrerte eller var på treningstur.

Bildet er lånt av Astri Waal Lorentzen.

JANUAR 2017

GAMLE GLITRE VED HAKADAL KIRKE

Dette postkortet ble sendt i begynnelsen av 1960-årene, men bildet er trolig fra omkring 1950. Øverst ser vi Hakadal kirke. Her legger vi merke til fialene på hvert hjørne av tårnhjelmen og på mønet av den høyeste delen av kirkeskipet. Fialer var en slags små tårn som ble brukt som pynt. De ble fjernet ved restaureringen i 1955.

Alt nedenfor kirken tilhørte Glitre, og det var disse husene som utgjorde det opprinnelige, gamle Glitre. Huset nærmest kirken er den såkalte Rød-stua; den ble leid ut. Ved siden av den ses et hvitt tak; det var en gammel potetkjeller. Mot bekkedalen ligger tre hus etter hverandre. Det øverste tjente som vedlager for hele Glitre. Deretter fulgte grisehus. Huset på tvers er et hønehus. Det mørke huset ovenfor stabburet er trolig et vognskjul.

De store husene er hovedbygningen og sidebygningen på Gamle Glitre. Til høyre for hovedbygningen lå de gamle kurhallene, hvor de tuberkulose-syke lå om dagen. Hovedbygningen ble revet midt i 1960-årene; sidebygningen skal rives nå, har kommunestyret bestemt. Vi ser at det på postkortet står «Glitre søsterhjem». Mange av rommene i de to husene ble brukt som leiligheter eller hybler for sykepleiere på Glitre. En del rom ble også brukt til ulike typer arbeidsrom for pasienter.

Postkortet er lånt av Arne Forårsveen.

ERIKSENS KOLONIAL

Det har lenge vært handelsvirksomhet i dette bygget ved Stasjonsveien på Rotnes, der Brente drev elektrisk forretning til for 2 år siden.

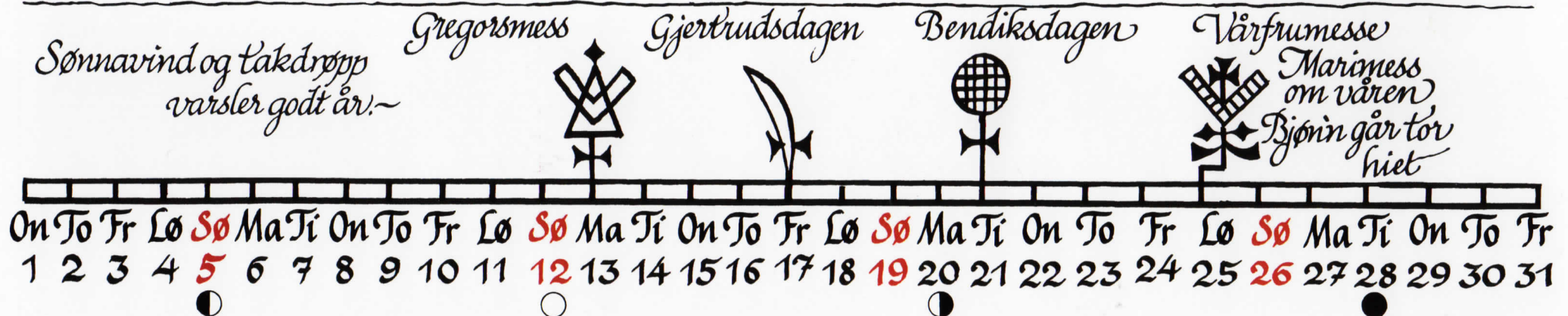
Noen år før krigen kjøpte Johan Eriksen en allerede etablert butikk i dette bygget, og drev den videre fram til slutten av 50-tallet. Johan Eriksen med familie bodde i 1. etasje. Familien Tveten, som eide bygget, bodde i 2. etasje. Inngangen til forretningen er døren hvor melkespannet står utenfor. Johan Eriksen står bak bilen, og Gunnar Tveten ved hushjørnet.

Interiørbildet viser Johan Eriksen som ekspederer to kunder, Sofie Nygård (med ryggen til) og Lise Johansen (bak).

Vareutvalget var begrenset, men likevel allsidig slik det ofte var i gamle landhandlerier. Det fortelles at kjøtt kunne bli kjøpt inn direkte fra gårdene omkring. Da kunne den gamle DKW stasjonsvognen, som butikken disponerte, bli for liten dersom okselaktet var stort. Utenfor bildet, på høyre side, hang det en sveivetelefon som kundene ofte lånte.

Bildene er lånt av Erik Eriksen

MARS 2017

SLUTTEN PÅ HUSMANNSTIDA

Bildet av familien Larsen er tatt helt i begynnelsen av 1920-årene. Mannen er Sigvart Larsen (f. 1879), den siste husmannen i Torud. Det var en husmannsplass under Sø-Holm som lå nær delet mot Nesgute. Tidligere hadde han vært husmann i Korperud, men den plassen lå på vestsida av elva. Også den hørte til Sø-Holm (den eneste gården i bygda, utenom Rud, som krysser elva). Også på Korperud var han den siste husmann. Foreldrene bodde i Nygård, plass under Sø-Holm, på vestsida av elva. Også de var de siste husmannsfolkene på plassen. – En husmann var en person som leide en plass med ei stue og (oftest) noe jord av en bonde eller jord-eier. Leia ble oftest betalt med pliktarbeid. Husmannsfamilien livnærte seg av det de dyrket på plassen og ved arbeid de hadde utenom.

Sigvart ble enkemann i 1917 da kona døde i barselseng. Da flyttet hans yngre søster Betzy, som sitter midt på benken (1885-1981) til ham sammen med sin sønn Bernt (f. 1910), helt til venstre. Gutten lengst til høyre er en fetter, Johannes. De andre fire er ungene til Sigvart. Fra venstre: Lars Severin (f. 1909), Borghild Karoline (f. 1913), Solveig (f. 1915) og Astrid Karla (1911-2008). Astrid tjente som ung for familien Næsguthe på Nesgute og siden jobbet hun i butikk for dem på Åneby og Løvstad. Hun giftet seg med Andreas Olstad og bosatte seg på Løvstad. – Sigvart og familien flytta fra Torud og bygde hus ved Nordli, rett nord for Nittedal kirke; her ble han kirketjener.

Bildet med hus er trolig fra Nygård. Den vesle jenta er ganske sikkert Astrid Karla. De to andre personene er da farmor Anne og farfar Lars. Men dette kan også være fra Korperud. I så tilfelle er de andre personene Betzy og Sigvart. Vi legger merke til hvor godt det er baret rundt husmannsstua for å holde kulda ute.

Bildene er lånt av Jens Olav og Astrid Gulden Olstad.

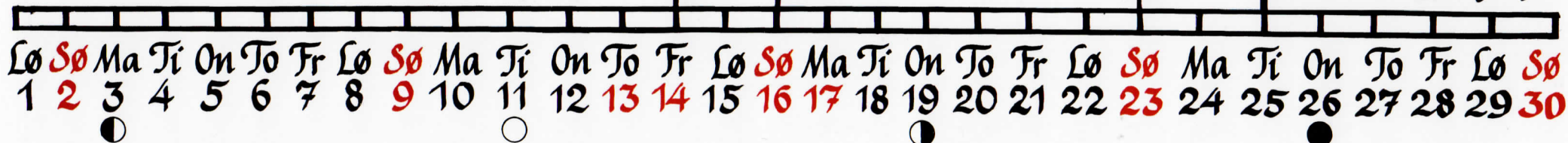
*Den fyste sommardagen er
14. april. Da skulle krumme-
grauten stå på bordet.
Fløttedag for tenestefolk*

*3. dag sommar
Bar bakke*

*St. Jørgensdag
Egg i alle reir
Markusdagen-
Den store Pøngdagen*

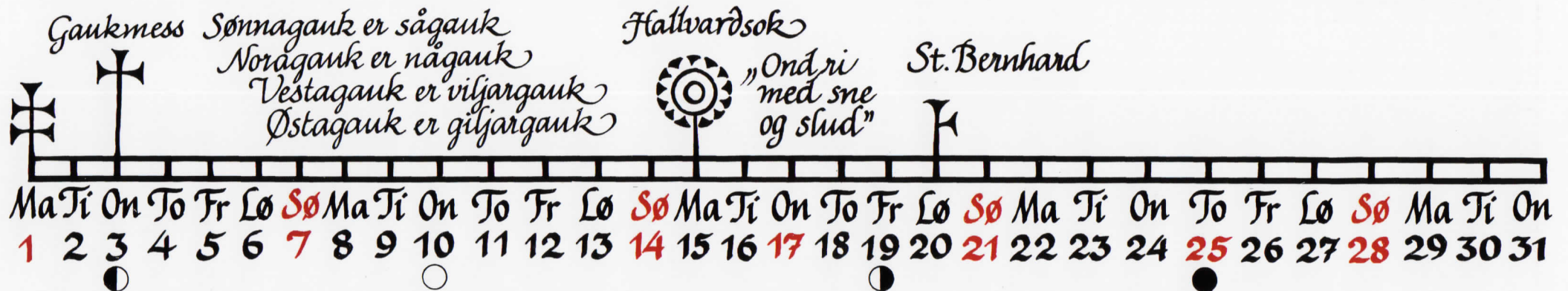
APRIL 2017

FAST FISK I NITELVA

Stor fisk, først og fremst gjedde, går fra Øyeren og helt opp til Rotnes. De store kara fisket, men gleden var stor blant de små når de fikk være med å vise fram fangsten. De som løfter gjedda, er fra venstre Lars-Erik Sinober (f. 1939), Britt Sinober (f. 1942) og Gerd Ristvedt (Gullberg) (f. 1938). Kvinnen er mor til de to i midten, Birgit Sinober (f. 1917). Sinoberfolket bodde på Nedre Slattum (Jahr-låven). Gerd Ristvedt bodde på Hagan.

Bildet er tatt sommeren 1945. Stedet er Nitelva omtrent på høyde med der Plantasjen ligger nå.

Bildet er lånt av Gerd Gullberg

HØYET BERGES INN PÅ LÅVEN, NEDRE BJERTNES

Da den nye Hadelandsveien ble anlagt på 1870-tallet, bygde eieren av Nordre Bjertnes nytt gårdstun i 1880-åra tett på veien. Slik ble Nordre Bjertnes delt i to, i Nordre og Nedre. Fra denne tida ble Nordre Bjertnes også kalt Gamle-Bjertnes.

Bildet fra 1950-åra viser at gardsdrift og trafikk byr på farer. Det er Haakon Myhrer som kjører høy, hesten på låvebrua og høylasset på riksvei 70, nå RV4. Midt på bildet ser vi sørveggen på hovedbygningen, i nordenden var det fra først av landhandel. Senere startet Ole Brente sin elektriske forretning der. I dag er alt dette borte, ELKJØP og MAXBO har overtatt plassen.

Bildet er lånt av Astrid Jørgensen.

JULI 2017

MANN, KONE OG KULL NR. 3

Bildet viser samme bygningen som på bildet fra juli, men er ca. femti år eldre. Mannen er Hans Gulbrandsen Myhrer, den yngste sønnen Olaf, sønnen Haakon, og Helene, den tredje kona. Olaf f. 1902, ble kjøpmann ved Nittedal stasjon, og Haakon, f. 1900, tok over garden. Helen var fra vestigard'n Dal og kusine til mannens første kone, selv var hun enke etter Jacob Ramstad. Han hadde vært ordfører i bygda. En slik familiehistorie forteller at ekteskapet var noe ganske annet enn i våre dager. Det var et nødvendig arbeidsfellesskap.

Hans Myhrer var både handelsmann og gardbruker, dreiv både landhandel og bakeri. Seinere begynte baker Pettersen sin bedrift her, og Ole Brente med sin. Myhrer solgte også mange tomter. Det meste av bebyggelsen i stasjonsområdet stammer fra Bjertnes - gno 14. Myhrerskauen er fortsatt et begrep.

Bildet er lånt av Astrid Jørgensen.

JENTUNGE I TUNET PÅ HOLUM

Jentungen som står og holder på katterpusen sin, er Reidun Tærud. Hun ble født i 1922, og bildet er tatt i 1925. Som voksen giftet hun seg på Nedre Døli i Hakadal. Siden da heter hun Reidun Døhlie. Fordi terrenget skråner sterkt ned mot elva til høyre, ser vi ikke hvor stor låven er. Den var i tre høgder, med underlåve, mellomlåve og overlåve. Bak låven ser vi over til Nesgute på den andre siden av elva. Til høyre ser vi taket på hønehuset.

Reiduns morfar, Christian Erlandsen, kjøpte garden i 1911. Han solgte den i 1921 til Reiduns farfar Johan Tærud. Reiduns far, Nicolai Tærud, forpaktet garden. Han drev med mjølkeproduksjon til garden ble solgt i 1939. I de dårlige årene ble mjølka solgt direkte til husholdninger i Oslo. Det ga større fortjeneste enn å selge til et meieri. (Opplysningene her korrigerer feil i bygdeboka; jfr. «Bygdebok for Nittedal og Hakadal bd. 1 Nittedal» s 39.)

Holum har gårdsnummer 2, og ligger nedenfor Mortens kro, mot elva, nord for Bøler. På gammelnorsk het den Holheimr, dvs. Hølheimen eller Heimen nede i høla (mot elva). Skauen, Holumskogen, gikk helt over til Skillebekk, som var husmannsplass under Holum.

Bildet er lånt av Reidun Døhlie.

Marimess om høsten. Nå kan du kløppe saw

Korsmesse om høsten
Loa ska vera i hus

Le og grind skal stå opppe

Mathismesse om høsten

Mikkelsmess
Hælj tel 1770.
Tjenestefolk ska vara fri~

Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

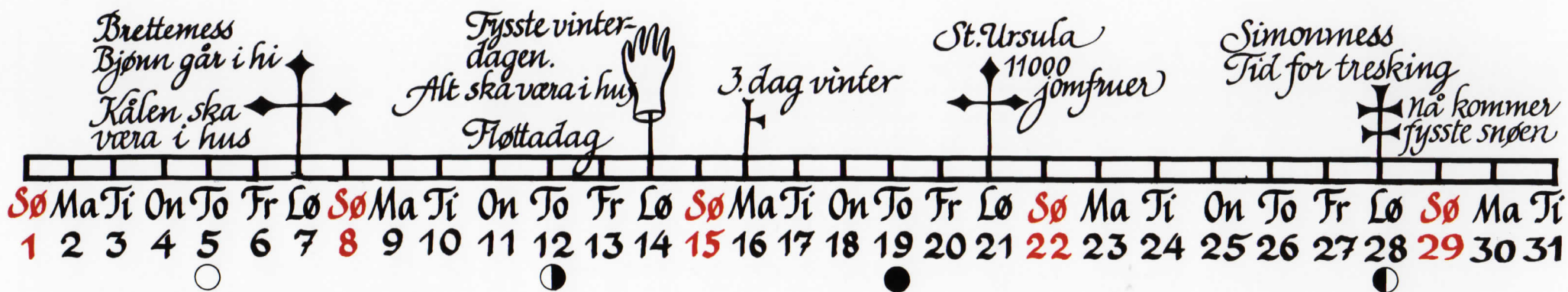
SEPTEMBER 2017

VÅR FØRSTE KVINNELIGE SJÅFØR?

T-Ford i Hakadal 1926; ved Myhrvold landhandel og bensinstasjon nord for Ånebykrysset; bedehuset sees i bakgrunnen. Bak rattet sitter Tora Skjærmoen (f. Jappee i 1887). Foreldrene hadde begynt Grønvoll Landhandleri, også kalt Jappe-butikken, på Tøyen før århundreskiftet. Nå drev Tora butikken. Den gikk godt. Det var stor byggeaktivitet på Glitre og gruvedrift i Romeriksåsene. Dette var den andre T-Forden Tora hadde. Gutten i midten bak er ganske sikkert Toras sønn Selmer Skjærmoen. Jenta ved siden av i rund hatt er Margit Bekkedal.

T-Forden ble produsert fra 1908 til 1927. Først ble disse bilene bygd enkeltvis, men fra 1914 ble de bygd på samlebånd. Det revolusjonerte produksjonen og senket kostnadene dramatisk. Derfor ble T-Forden den første bilen som det var overkommelig å kjøpe for mange. Bilen veide 700 kg, motoren ytte 20 Hk, toppfarten var 60 km/t, den hadde bare bremses på bakhjula og den brukte 0,8 liter bensin på mila.

Bildet er lånt av Ernst Ole Bekkedal.

OKTOBER 2017

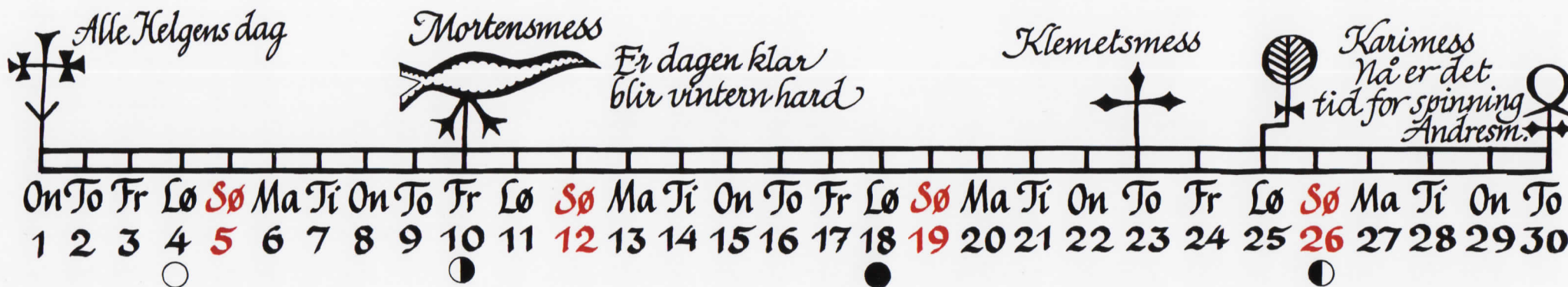

STAUTE SKYTTERE

Teksten bak på bildet forteller at det er Nittedals-skyttere på medaljesanking i Gjøvik, ca 1890. Bak står Gustav Bjertnes og G. Bakke, foran sitter Hans Myhrer (1849-1927) og Olava Myhrer (1852-1892.)

Hans Myhrer på nedre Bjertnes var opprinnelig fra Søndre Myrer i Hakadal. Olava var hans første kone. Hun var fra Østby, og blant hennes søsken finner vi den kjente klassiske filologen, Peter Østbye, og Andreas Østbye, som var ordfører i bygda. Bildet lyser av høytid og stolthet.

Bildet er lånt av Astrid Jørgensen.

VÅR LEKEKAMERAT - JULEGRISEN

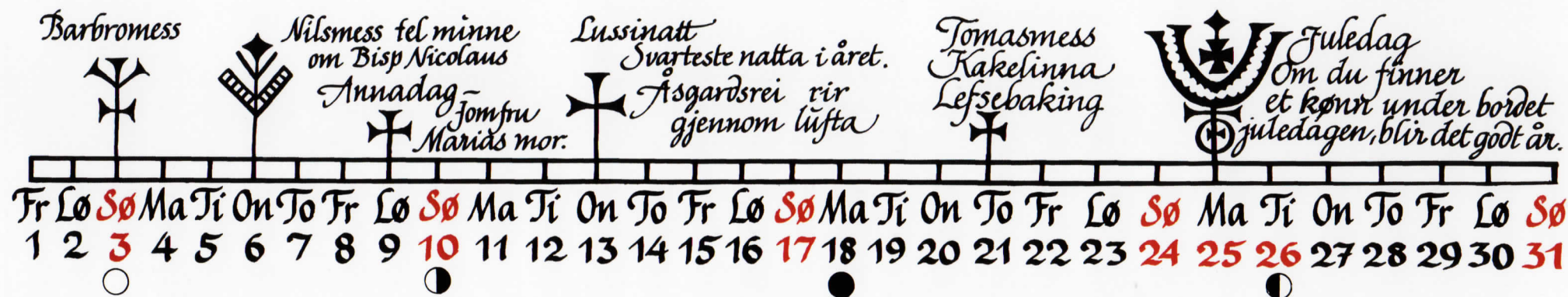
Under krigen skaffet mange familier seg sin egen gris, villagris, som ble slaktet når det nærmet seg juletid.

Erik Eriksen, sønn av handelsmannen, Johan Eriksen, er den blide gutten i midten. Han forteller at gutta i gata (dette bildet er tatt i Bråtaveien) hadde grisen som lekekamerat. Når de løp omkring, kom grisen byksende og gryntende etter. Det var trist den dagen slakteren kom på besøk.

Det hendte nok at det var forsøk på grisetyveri. Eriksen forteller at folk med gris i uthusene i nabolaget slo seg sammen for å gå "grisvakt" i desember.

Gutten til venstre er Odd Gravingen. Han til høyre er Per Tunsjø, fetter av Erik Eriksen.

Bildet er lånt av Erik Eriksen

DESEMBER 2017

NITTEDAL HISTORIELAG

Kalenderen for året 2017 er den tjuesjette lokalhistoriske kalenderen Nittedal Historielag har laget for bygda vår.

Vi håper også denne vil falle i smak. Med tanke på fremtidige kalendere tar vi imot råd og kritikk, og fremfor alt nye bilder. Ta kontakt med historielagets styre, som har fungert som redaksjonskomité.

Nittedal Historielag ønsker å levendegjøre og ta vare på minner fra bygdas fortid. Det gjør vi ved å arrangere foredrag, turer, kurs og utgivelser av skriftserie og kalendere som denne.

Som medlem av laget er du også med i Romerike Historielag.

Ønsker du å vite mer om bygda og bygdehistorien, er du velkommen i laget.

Medlem blir du enklest ved å ta kontakt med et av styremedlemmene.

Kontingenten er for tiden kr. 150,-

STYRET I 2016/2017 BESTÅR AV:

Tom Christophersen (leder), telefon: 995 42 589

Jorunn Andersen, telefon 977 42 803, Gunor Skøyen, telefon 951 25 571

Arne Aas, telefon 900 12 388, Thorleif Henriksen, telefon 907 40 089

www.nittedal-historielag.no

Primstavene er tegnet av Kari Ruud Flem